

Tekst ni za što

I

spunjenje ne daje draž, tek to čini težnja. I ovaj je tekst težnja za težnjom. Drugo se ne da od mene odpisati. Zapravo, ne postoji paralela nule, nemoć je govora o tome. Kod mene ne postoji pravi interes za pisanjem o instalaciji kao fenomenu umjetnosti kraja milenija. Međutim, kutak logosfere napučen je ovakvim ljudima oko instalacija - umjetnicima-piscima. Samo sam dodirnuo stvar, samo dodirujem stvar, i samo ću dodirnuti stvar proizvodeći tekst. Diranje teme, mogućnost za drugoga da donosi informacije i sudove, ako samo hoće. Pa i u ovom tekstu-dodirivanju. Pažnja je skrenuta tobože dekadentnim manevrima. Dakle, o svojim temama neću pisati, apstiniram, vrteći se u neke vrste pripremi. Ono što mene interesira mogućnost je uvida u, prvo: relativnost svakog sjajnog saznanja o umjetnosti i njezine aspekte bjesomućnih utjelovljenja u kontinuitetu/diskontinuitetu, i drugo: zanima me pisani događaj označitelja bez označenog. Da li i takvo pisanje dijeli sudbinu teoretskog, kritičkog ili romanesknog pisanja? (Ono se upisuje kao: kad pišem onda sam drugi.)

Stajem. Neću proizvod, pogotovo ne onaj koji bi mogao uključiti politiku i banalnost prigode

kraja milenija, itd. (Zureći stalno prema naprijed, katastrofa nam je uvijek bila - kič). Činjenica je da se sustežem od stroja jezika koji počinje raditi, od teksta i eksplikacije povijesnih ideja. (Taj rad se oglašava kao: „ogromno i neumorno brujanje koje pokreće bezbrojne smislove, koji odjekuju, bljeskaju i šušte, nikad ne poprimajući konačan oblik znaka žalosno otežalog od njegova označenog.“). Stoga se na ovoj ravnini fiktivni sadržaj može opisati ovako: uspješno nametanje teme instalacije u ovom tekstu, kao operativni alibi procesa postavangardnog vremena europske umjetnosti. Fiktivni sadržaj, koji bi ista volja na istom ovom mjestu mogla izlagati kao pisanu realiziranu mogućnost. O instalaciji kao, na primjer, prostornoj klopki, o odgovornosti izručenoj snazi ili slabosti posredovanja kompost ponašanja i akcije zagubljene u tijelu instalacije, itd. Samo toliko proširujem realnost navedene teme i to nema izlazni diskurs. Citiram Rolanda Barthesa: „Nije više riječ o tome da se u čitanju svijeta i subjekta pronadu opozicije, nego su tu prelijevanja, zadiranja, bjekstva, iskliznuća, premještanja i izlijetanja.“ Dakle neću da mi tekst, sadržajno legitimističan, bude kao da se pripovijeda san, ili neki drugi okrugli konsenzualni sadržaj.

Neću proširivanje u linearno: to je na štetu ide-

alnog čitatelja. Stigao sam na aproksimativnu polovicu zamišljenog teksta. Ta moja procjena bit će da se poklapa s fantazmom teksta. Nekoliko nekih kriterija osnovat će možda svoju koloniju istine.

Upravo se nameću uporišta: varijanta, naizmjeničnost, tijelo-tijelo. U to možda spada i ovo: sada je 19 i 30 (kod prijepisa teksta je 16 i 35), kava je (kod prijepisa - kakao), soba je, moteti su, a na stolu citat iz Ciorana, kao neki predmet: „Padamo iz sramote u sramotu“.

„Da li je tekst dovoljno estetski zaštićen?“ Ovakva pseudo pitanja tkivo su života koje se čita i piše. Pridodajem radno nećkanje i napokon tzv. žensko pristajanje. Ipak se piše. Izletio sam iz kruga žalosti i radosti.

Ja sam odlučio - i nisam se odlučio. Iz prijepisa se zna da sam odlučio stići izreći nešto malo o temi i, privesti pisanje prekidu, a da imputi nisu nadvladali slabu volju jakog pogleda/zora. Samo navođenje, spominjanje, ocrtaivanje, nabranjanjem teme i mogućih smjerova njihova elaboriranja, nabačenih slobodno tijelom, spada u označeno - konceptualistički okvir.

Podrhtavanje smisla teksta znači, eto, da se nisam odlučio posvetiti sadržaju, kritici, objeaciji i uvidu u svašta umjetnosti. Ove proizvodnje su napuštene. Ovo bi se zvalo: pratiti misao iz jednog povlaštenog vremena, bilo da je to prijepis ili neka druga osobita distanca. Ipak ispada da je pisanje - opis, odnosno neko aproksimativno nabranjanje izvan formule. Ovoliko nezavisnih komada vremena iz imaginarnog - nešto znači. Citiram Barthesa: „Udvojeni subjekt (ili koji sebe zamišlja dvojno) - ponekad uspjeva potpisati svoje imaginarno“. Ali to nije sigurna praksa; prvo zato što postoji imaginarno lucidnosti i što raslojavajući ono što kažem ja samo prenosim dalje sliku i radim grimasu drugog stupnja; a onda i naročito stoga što se vrlo često imagi-

narno prikrada vučjim hodom, klizeći blago preko aorista, zamjenica ili uspomene, ukratko, preko svega onoga što se može skupiti pod samom devizom ogleдалa i nje-gove slike: mene i moga ja.

II

Mislim da nestanak treba uvažavati. Kao i metaforičko izjašnjavanje, unatoč pjesničkoj prekomjernoj upotrebi.

Intelekt, etika, umjetnost - tri su karte za potvrđivanje vrijednosti unutar pojedinih utopijskih entiteta. (Nekada je otmica utopije bila - otmica namještaja.) Izvršenja suodnosa i subordinacija među njima bilo je svakakvih, kako već dinamika pojedinog društva nalaže. Odnekud mi dolazi u tekst opis: ponašanje pred grobom - takva cjelokupna dinamika u negativu.

U novije vrijeme imamo evidentne sve varijante ljubavnog sna i penjanja k Utopiji kao radno sjeni ulovljenog. Odnosno postoji bezbroj individualnih, k tome koji put i dobitnih kombinacija intelekta, etike i umjetnosti. Doza igre u ljudi - varira, ali pisanje otpočinje prozirnost supstituirane namjere. Najveća jasnoća, pak - ima uz sebe pisanje.

Konceptualizam grli etiku, radost slikanja živi u postmodernom slikarstvu. Jedno oslobađa i drugo oslobađa. Gotovo do mogućnosti tračanja Utopije. Uzimanje prostora u ruke, tj. prisutnost instalacije naoko je dijalektičko odvijanje novije umjetnosti. U pitanju je, valjda, tek različitost a ne sinteza. A različitost znači - odlaganje: svaka stvar se vraća, ali vraća se kao Fikcija. Eto, opet sam naćeo i skocirao svoju nesuđenu temu o instalaciji, kao dobrom vremenu za rješenja. Dakako, na toj interiorizaciji ću ostati, s time da navedem drugu i treću temu vezanu uz ovaj tekst. Druga je: tema o gospodinu Georgu Sorosu. Treća, pak, tema je nomada umjetnosti.

Nomadizam me probija već na startu. Bavljenje instalacijama kao označenim pretpostavlja medijsko seljakanje.

Iz postkomunističke pozicije, pisanje o tekstu, alias temama, jest hirovita stvar - ni traga akribičnosti u rezultatima, mada je ovo tekst fer okolišanja. Možda se radi o moralnosti znaka ili o avanturi mogućeg u jeziku? (Suprotno tome je književnost i njezino znanje.) Pruža se bezbroj mogućnosti. Skraćeno o bezbroju je ovako zboriti: Fantazam umjetnosti.

Postkomunitarno bdjenje nacije i rata kao prekomjerna prisutnost izaziva ne-govorenje. Ovaj pasus teksta otkriva egzistencijalnu pozadinu pisca. Jezične igre, koncepcija displacementa, odgovornost ponašanja i čina, konceptualističko usijanje i konceptualistička pragmatika uvida, analitičko dobivanje strukture i lica, sve to sada pliva potopljeno u moru instalacijskih beskraja. To uopće nije vrijednosni sud. Valorizacija je dosadan, bivši posao. Citiram Barthesa: „Čovjek piše da bi bio voljen. Ta je rečenica stvarno podnošljiva samo ako se uzme u trećem stupnju. Svjesni smo da je ona u prvi mah - dirljiva, zatim - budalasta, a imate na kraju slobodu da je ocijenite kao - možda točnu.“

Politički diskurs je ovakav, u jednom sasvim neobaveznom zaključku: „Budući da je estetika umjetnosti viđenja kako se forme otkidaju od uzroka i od ciljeva i postavljaju dovoljan sustav vrijednosti, ima li ičeg suprotnijeg politici? Ako se nisam mogao osloboditi estetskog refleksa, nisam mogao spriječiti sebe da u političkom ponašanju koje odobrava ne vidim formu koju je ono poprimilo, nakaznu ili smiješnu.“

Rekosmo, tema o instalaciji prethodi temi o gospodinu G. Sorosu. Zaustavit ću se na najavi. Sve ostalo teče i razvija se kao

priprema, tj. operativni pironizam.

Ne predstavlja li pisac „zatvaranje etičkog kola“? Baš ne. On predstavlja fantazam umjetnika-kritičara i ravnodušnog polaganog bića, koji načelnu spoznaju tragedije pisanja opstruira nadom u neki izuzetak ili varijabilnost u vremenu, koje je - vrijeme mog života. Otkad bi bila konvencija - samo komedija! Dakle, očekuje nas dvostrukost svakog zgotovljenog teksta. Pisanje se napisalo, a pisac je izvodio vođenje intencionalne misli podrazumjevajući dogovornu količinu jezičnih aspekata. Tužan posao, nema što. Junak je odredljiva riječ, itd. itd. (Da li je to kolonijalan uvid/zahvat ili možebitna simbioza dozvole i dozvole, odnosno napornog jezika i Jezika? U stilu: on je, ja sam?)

III

Nema ni traga o denotaciji. A u zamahu displacementa bit će ovaj opis površine instalacije i gospodina Sorosa. Ne želim pronaći metaforu za instalaciju ili g. Sorosa. Prije će biti da želim dobiti pisanje. I to da bude stečevina za opis površine. To su razine rituala, a one kroz konceptualnost površine proigravaju elemente čovjeka.

Oko nas su mrtve stvari. Upotrebe svakog pridjeva kao instrumenta varke pokazuje da je stanje predmeta čak i sekundu udaljenosti od pisanja - mrtvo. Toliko o atmosferi predstave. Otuda zgodno ispada rad sjećanja za doba simulacije.

A budući da je svako isticanje - fetišističko, onda imamo posla sa sukladnim stvarima dozu života daje pisanje, plan, plansko, k tome i varijante. Davanje nacrtu, uvoda, skice - sve to spada u tijelo pisanja a da pisanje ne proizvodi višak, tj. znanje. Nego, predstavlja vehemenciju oslobođenosti od Doxe i Smisla. Pritom zamjenjivanje bliješti, božanski, nad svim poslovima.

Tema o gospodinu Sorosu nadasve je sklona ravnodušnom nabranjanju. Naime, ne vidim ni trunke intencije da primjenim analizu i tome slično. Tekst, pak, slijedi neku logiku nabranjanja vanjskih akcidencija. To znači da je svako pojavljivanje g. Sorosa ovdje - sukcesivno, ono slijedi nakon nečega što se dogodilo a u vezi je s, od njega satkanim, efemerijama. Promislite kako to primjećivanje zakašnjenja, ta temporalna stanka, možda zapetljava bilo koje elaboriranje vrijednosnih sudova, jer vrijeme naprosto iz-tječe.

Stići reći o g. Sorosu da je popravljivi optimist i poručiti da je Balkan jedinstvena knjiga, već je nešto. I poručiti, u strahovitoj latenciji teksta, da je srednja Europa svakako židovska knjiga, a to je sjajno....

Eto, dogodilo se rastvaranje diskursa, uz temu, ali prekidam. (Pisanje je dobiveno, mogu ga mijenjati za nešto!)

Tako stvari možemo / ne možemo ostaviti nedvosmislenima. (Imamo prednost danas-ne tražimo komad istine.) Ne samo da se ja igram, već i obvezujem kondicionalnu istinu na raspadanje. Gradeći govor drugog stupnja, gdje svaka varijanta može imati svoju varijantu i gdje tada nastupa igra s mnogo ravnopravnih nestanaka. Ni ukoliko nema katastrofalnih nestajanja. Moje teme: o instalaciji i g. Sorosu ostaju ovakve - bez pridjevske.

Misao klizi u sadržaj: U pisanju nema elementa neprijatelja pa da budu izigrani, niti etičkih eufemizama koji prijete rezolutnošću tehničkih rješenja. Za g. Sorosa balkanski ratovi su jamstvo da su vidljive instalacije političkog. Nema ni pobjede ni poraza. „Svaka je riječ previše“ - veli Cioran. I svaki tekst je suvišno zaključivanje o temama. Možda najava tema izbjegava čekanje nećeg jalovog. Doći do te tvrdnje značilo je - opovrgnuti je. I eto, drugima ostaju na raspolaganju solidni

počeci perspektivističnog pisanja o ovdje mnogo puta spomenutim temama: instalaciji i g. Sorosu.

Koja je dobit ovakvog pisanja? Dobro, pisanje je zagarantiralo korist upravo kao što imenovanje koristi. Sustezanje poručuje. (Na primjer g. Soros se može opisati tzv. logikom teksta, a ne samo pridjevima jedne političke situacije konstelacije.) Signum temporis je da se može tekstualizirati mimo upotrebe legalističkih metafora. Prigoda, eto, bijaše ferment poput Židova u svjetskoj povijesti. A da se instalacije, g. Soros i nomadizam ostave u pisanju, na latentnim rubovima, u ikonoklazmu.

Summary

Vlado Martek: Text for nothing

I do not possess the actual interest to write about the installation as an artistic phenomenon at the end of the millennium. However, the logo-sphere corner is crowded with people of this kind around installations - artists - writers. By producing the text I only touched the matter, I only touch the matter, and I will only touch the matter. Touching a topic, an occasion for somebody else to inform and to judge, if only he wanted to. Even this, text - touching. Attention is drawn by allegedly decadent manoeuvres. Therefore, I will not write about my topics, I abstain, going in circles in some sort of preparation. What interests me is the possibility of insight into, first: the relativity of every great knowledge about art and, about the aspects of its frantic incorporation into the continuity / discontinuity; and second: I take interest into written event of the indicator, without the indicated.

Does this sort of writing also share the destiny of theoretical, critical or Romanesque writing? (It is written down as: Whenever I write, I am somebody else).